

## דבר לתורה לפרשת השבוע

### פרשת בשלח: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ על זיכרון, אחדות ובניין של קודש

הרב גור גלון  
ישיבת הר ברכה

בתוך כל המהומה של יציאת מצרים, כשהעם עסוק ב"בִּיצַת מִצְרַיִם" ובהתרגשות עצומה לקראת יציאתו מעבדות לחירות, התורה עוצרת לרגע וממקדת את המבט על דמותו של משה. בעוד כולם אוספים כסף וזהב, משה רבנו מחפש דבר אחר לגמרי: **"וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ"** (שמות י"ג, י"ט). חז"ל ראו בזה את שיא המעלה וקראו עליו: **"חכם לב יקח מצות"**.

למה זה כל כך קריטי? למה משה מרגיש שאי אפשר לצאת לחירות בלי הארון של יוסף? נדמה שאפשר למצוא כאן שלושה רבדים עמוקים של הנהגה:

#### החוב המוסרי: גאולה לא בונים על שכחה

יוסף היה זה שדאג למחיית המשפחה והאומה בראשיתה, **"לְמַחְיָה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לְפָנֶיךָ"**. משה מלמד אותנו שאי אפשר להתקדם לעתיד בלי להכיר טובה לעבר. גם כשהעולם מתהפך וסדרי עולם משתנים, גם בהתרגשות הגאולה, המוסר הבסיסי נשאר: אסור לשכוח מי דאג לאומה ברגעיה הקשים, בימי הרעב. משה מבין שבלי **"הכרת הטוב"**, הגאולה תהיה ריקה מתוכן מוסרי.

ניתן לחשוב אבל מדובר באיש פרטי, בנקודה קטנה, אבל בנקודות הקטנות האלו מתגלה, מה הערכים של העם, ראינו את זה בצורה מטלטלת השבוע, בהתרגשות העצומה עם חזרתו של **רן גוילי** הי"ד. לכאורה, אדם אחד בתוך גאולה שלמה, אבל התובנה הזו – שאי אפשר לוותר על אף אחד, ושכל חוב פרטי הוא חוב לאומי – היא לב ליבו של עם ישראל.

ובאופן יותר עמוק, אומר **יגאל אלון**: **"עם שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל"**.

כלשונו של **הבעל שם טוב**: **"שנמשך הגלות מהשכחה, ומהזכירה – אז באה הגאולה"**.

#### תיקון מלחמת האחים: התנאי לבניין העם והארץ

הגלות הזו התחילה בגלל שנאת חינום ומלחמת אחים – במכירת יוסף. משה לוקח את עצמות יוסף כדי להזכיר לכולנו: הגאולה תלויה בתיקון הקרע. אי אפשר להגיע לארץ ישראל כקבוצות נפרדות, אלא רק כעם אחד שנושא איתו גם את מי שנשאר מאחור.

משה אומר לנו: תזהרו מהמחלוקת, תזהרו משנאת החינום, כי משם הכל התחיל. כל החורבנות בתולדות ישראל נולדו מהמחלוקת, חורבן בית ראשון החל בקרע בין ממלכת יהודה לממלכת ישראל, בית שני חרב על שנאת חינום וכך שוב ושוב לאורך ההיסטוריה.

אי אפשר לבנות אומה, ללא אחדות, כפי שאמר **אברהם לינקולן**: "בית שחצוי נגד עצמו – לא יוכל לעמוד".

חשוב מאד ללמוד מלקחי העבר, כפי שכתב **ג'ורג' סנטיאנה**: "אלו שאינם יכולים לזכור את העבר, נידונים לחזור עליו".

### **רוח וחומר: להוריד את הקדושה אל הקרקע**

משה הוא איש הרוח, "חֲצִי'וֹ אִישׁ חֲצִי'וֹ אֱלֹקִים", משה הוא כבד פה כי הוא מתקשה לעיתים לתקשר עם העולם הזה, לגדולתו וקדושתו. יוסף, לעומתו, הוא הכוח המעשי – הוא יודע לנהל כלכלה, להקים מדינה ולפעול בתוך ה"חומר".

משה לוקח את יוסף איתו כי הוא יודע שבמדבר הרוח שולטת, אבל הפנים שלנו הן לארץ ישראל. כדי להקים מדינה, אנחנו צריכים את השילוב הזה: את התורה והקדושה של משה, יחד עם הכלים המעשיים והיכולת "להלביש" את הרוח במציאות של יוסף. אנחנו לא בורחים מהחומר, אנחנו באים לקדש אותו.

על פי חז"ל במדרש, ארוננו של יוסף שקוע בתוככי היאור, בתוככי החומריות הגסה, אבל כעת יש לחומריות מקום, ומשה מטיל טס של נחושת שעליו כתוב: 'עלה שור', ועולה ארוננו של יוסף, יש לשור עילוי, יש לחומריות התעלות שהיא מצטרפת לתהליך גאולת ישראל.

**הרב קוק** (שמונה קבצים ח, צ): "הקודש צריך שיבנה על יסוד החול. כי החול הוא החומר של הקודש. והקודש הוא לו צורה. וכל מה שיהיה החומר יותר איתן ומוכשר. תהיה הצורה יותר חשובה".

או בניסוחו הנפלא של **הרב סולובייצ'יק** (איש ההלכה, עמ' 37): "היהדות אינה חפצה בטרנסצנדנטיות מופשטת המרחפת בעולמות העליונים, אלא היא חפצה להוריד את השכינה למטה, אל תוך המציאות הריאלית והחומרית".

בכל פעם שאנחנו יוצאים לדרך חדשה, ל"גאולה" פרטית או לאומית, כדאי לשאול את עצמנו: את ה"עצמות" של מי אנחנו לוקחים איתנו? למי אנחנו חייבים תודה, ואיזה קרע אנחנו מנסים לאחות בדרך לבניין החדש שלנו? האם אנו משתמשים בכל הכוחות לבניין הגאולה?